

שטר החנוך והתרבות - המהליך להצטרף תורנית

ג ל ו נ ו ת ל ע י ו ן ב ש ר ש ת ה ש ב ו ע
בעריכת נחמה ליבוביץ שנה השניים וארבע

השבוע אין עלון הדרכה

ל"ג כ"ד-כ"ה

וזאת-הברכה (השכ"ה-כ"ו)

א.ש.ב

א. ברוך מבנים אשר

רש"י ד"ח ברוך מבנים אשר: ראיתי בספרי אין לך בכל השבטים שנחנך בבנים באשר, ואיני יודע כיצד.

1. לפה חסה רש"י על דברי הספרי?

2. בדעת זקנים מבעלי התוספות מתישבת פליאתו של רש"י ע"י השואה שבין במדבר א' למדבר כ"ז, כיצד?

ב. רמב"ן ד"ח ברוך מבנים אשר

אם חס"ם תבוא ליתרון, כמ"ס (שופטים ה' כ"ד) "תבורך מבנים", (תחל' י"ט) "הנחמדים מזוג ומפז רב" וחברותיה, יהיה חימה איך ימנע משה שאר השבטים לאמור, שיבורך אשר יותר מכל בני יעקב. ועוד שלא תתקיים ברכתו, כי לא היה כן.

ורש"י כתבו: ראיתי בספר... (ע' לעיל) ואיני יודע כיצד.

וחנה רבותינו נחנכו לפרש "ברוך מבנים", שיהיה מבורך בבנים רבים שילידו, כמ"ס (דב' ל"ג) "מבורכת ה' ארצו ממנו שמים פסל" ולכך אמרו, שכל השבטים בך אותם בגבורה או בנחלתם ואשר לבדו נחנך בבנים, וגיורת הנוסחאות שלנו בספרי: "אין לך שנחנך בבנים כאשר". אבל קיום הברכה הזאת לא נחנך ואולי היא משה שכתוב בדברי הימים (דח"א א' ז' ס') "כל אלה בני אשר ראשי בית האבות ברורים גבורי חילים ראשי נשיאים וחתישם בצבא במלחמה מספרם אנשים עשרים וששה אלף", ולא נאמר שם בשאר השבטים כשבה חזה.

ועל דרך הפסט "ברוך מבנים אשר", בטעם "יהי רצוי אחיו" - יאמר, שיהיה אשר מבורך ספי כל בני יעקב אביהם ורצוי לכל אחיו, והטעם כי ארצו שמנח, ומשם יבואו כל מעדני מלך מכל השבטים, וכלם יאמרו חסידו: יבורך ה' הארץ הזאת אשר הוציא כפרות האלה: ויהיה מ"ס מבנים כמ"ס (בראשית כ"ד) "מה יצא הדבר", (בראשית מ"ט) "פאל אביך ויעזרך". ואונקלוס תרגם: "ברוך מברכת בנים אשר" - נראה שרצה לומר, כי יבואו מכל השבטים לאשר לקנות השמן, ויהיו יהודה וישראל רוכליה בחטי מניה ופנב ודבש וצרי (ע' יחזק' כ"ז י"ז) וכל זמרת הארץ, שיביאו הכל וימכרו לו ויקנו השמן, והנה הוא מבורך מכל הסוג הנמצא לכל השבטים, והוא טעם "יהי רצוי אחיו", שיסכרו לו ויקנו ממנו לרצון להם.

ושם מנחמי בבראשית רבה (בר' ע"א) (עח"פ ל' י"ג) "ותאמר לאה: באשרי כי אשרוני בנות". אמר ר' לוי: "לא לך אשר באכסניא סימיו, ירש אשר גבתי פלטריות (=ארטובות, מבצרים) מה שלא ירש יהודה ארצות. (דח"א א' ד' י"א) "ובני אשר ימנה וישוה וישיר ובריעה ושרה: חותם, ובני בריעה הבר ומלכאל הוא אבי ברזית".

ר' לוי ור' סימון. ר' לוי אומר: שהיו בנותיהן נאות והיו נשואות לכהנים. ר' סימון אומר: שהיו נשואות למלכים.

1. מה הן טענותיו נגד הפישת המ"ס כמ"ס היתרון?

2. מהו פירוש המ"ס לפי פירוש הספרי המובא ברמב"ן?

3. מהי טענת הרמב"ן נגד פירוש הספרי ואיך הוא מנסה להצדיקו?

4. מהו פירוש המ"ס לדעת הרמב"ן "לפי פשוטו"?

א. לפי פירוש סח"ז"ו לבראשית רבה יש לפרש את דברי ר' לוי לפ' "באשרי כי אשרוני בנות" ע"פ חרגום אונקלוס לשמות י"ט ב' "ויחננו" - ושרו, שם "ויחנן" - ושרא, שהשרו אותי בחניה של בנות.

מה פירוש "בנות" לפי דברי המדרש שזה?

א. כיצד הגיעו ר' לוי ור' סימון על סמך הפ' מדה"י א' ז' שהיו נשואות לכהנים, שהיו נשואות למלכים?

7. לשם מה מביא הרמב"ן את דברי בראשית רבה לפסוק "באשרי כי אשרוני בנות"?

ח ז ק ח ז ק ו נ ת ח ז ק

גליון פ' נח תשכ"ו לא יושלח לכל אלה שלא יחדשו מבריים